

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji RIPE@2014 “Public Service Media Across Boundaries”, Tokio, 26–29 sierpnia 2014

Michał Głowacki

W dniach 26–29 sierpnia w stolicy Japonii odbyła się siódma edycja konferencji RIPE, które są poświęcone problematyce mediów publicznych. RIPE (Re-Visionary Interpretations of the Public Enterprise) to inicjatywa, której założenia zostały opracowane pod kierunkiem profesora G.F. Lowe’a z Uniwersytetu w Tampere w Finlandii. Jej zasadniczym celem jest wzmacnianie i promowanie współpracy pomiędzy przedstawicielami środowiska akademickiego, menedżerami i dziennikarzami mediów publicznych, a także osobami, które reprezentują instytucje odpowiedzialne za kreowanie polityki medialnej. Działania RIPE skupiają się przede wszystkim na organizowaniu co dwa lata międzynarodowej konferencji, która jest poświęcona zmianom dokonującym się we współczesnych mediach publicznych. Najlepsze teksty prezentowane podczas konferencji ukazują się później w zbiorowej publikacji, która stanowi podsumowanie obrad i wyznacza kierunki dalszego działania. Konferencje RIPE różnią się od innych tego typu spotkań tym, że współorganizatorem każdej z edycji jest nadawca publiczny. Do tej pory odbywały się one w Tampere (2002), Aarhus (2004), Amsterdamie (2006), Moguncji (2008), Londynie (2010) oraz w Sydney (2012). Konferencja w Tokio w 2014 roku została zorganizowana we współpracy Keio University, najstarszej prywatnej uczelni wyższej w Japonii, z nadawcą publicznym NHK – Nippon Hoso Kyoka.

Granice i wyzwania w kontekście mediów publicznych

Głównym celem tokijskiej konferencji RIPE była analiza współczesnych mediów publicznych w dobie dokonujących się zmian: społecznej, technologicznej i kulturowej. Tytuł spotkania nawiązywał bezpośrednio do pojęcia granicy, którą postrzegano w kontekście umiędzynarodowienia procesów komunikacji, wyzwań stawianych nadawcom publicznym w erze konwergencji oraz zmian w korzystaniu z mediów przez publiczność. Zasadniczy cel stanowiło zatem określenie roli oraz możliwych kierunków ewolucji mediów publicznych w erze dynamicznie rozwijających się międzynarodowych grup medialnych, mediów online o zasięgu globalnym oraz platform umożliwiających tworzenie i dystrybucję zawartości przez kreatywnych i interaktywnych użytkowników internetu. Pojęcie granicy stosowano także w odniesieniu do instytucji mediów publicznych – zmian, jakie powinny dokonać się w strukturach, strategiach, procesach zarządzania i kulturze organizacyjnej. Specjalną uwagę poświęcono procesom, jakie dokonują się we współczesnym dziennikarstwie oraz zacierającej się granicy pomiędzy dziennikarstwem tradycyjnym i obywatelskim.

Pierwszy dzień konferencji został zorganizowany w NHK Chiyoda Media Plaza, gdzie gości spotkania powitał Katsuto Momii – Dyrektor Generalny japońskiego nadawcy publicznego. W otwarciu konferencji wzięli udział

także Yoko Kamikawa, która reprezentowała japońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Komunikacji oraz Tatsuhiko Inoue – dyrektor ośrodka strategii i planowania w NHK. Inauguracyjną sesję plenarną rozpoczęło wystąpienie Roberto Suárez Candela – dyrektora jednostki Media Intelligence w strukturach Europejskiej Unii Nadawców (European Broadcasting Union, EBU). Suárez Candela podkreślił rolę mediów publicznych w XXI w. oraz odwołał się do założeń i efektów projektu “Vision 2020” realizowanego w ramach EBU. Do najbardziej istotnych wyzwań stawianych mediom publicznym w erze cyfrowej zaliczył m.in. włączenie publiczności w procesy tworzenia i zarządzania mediami publicznymi, otwarcie się mediów publicznych na młodych użytkowników oraz odbudowanie zaufania publiczności. Na podobne problemy zwróciła uwagę Minna Aslama Horowitz z Aalto University (Finlandia). W swoim wystąpieniu podkreśliła wpływ zmian – które dokonują się współcześnie w ekonomii, kulturze, polityce i społeczeństwie – na media publiczne.

Kolejne sesje plenarne dotyczyły kondycji mediów publicznych w krajach azjatyckich. W trakcie spotkań popołudniowych swoje wystąpienia prezentowali przedstawiciele nadawców w Singapurze, Tajlandii, Myanmar oraz Indonezji. Paneliści skupili się m.in. na ukazaniu różnic pomiędzy zachodnim modelem mediów publicznych a modelem azjatyckim, które wynikają ze specyfiki systemów politycznych, niskiego i umiarkowanego poziomu wolności prasy, państwowego charakteru nadawców oraz dość późnego wprowadzenia idei mediów publicznych na rynek medialny¹. Specjalną uwagę poświęcono roli mediów publicznych w sytuacjach kryzysowych (powódź, huragan, tsunami), co w krajach azjatyckich ma ogromne znaczenie w przypadku informowania o zagrożeniach i kataklizmach oraz przy minimalizowaniu skutków kryzysu.

Drugi dzień konferencji RIPE został zorganizowany na Keio University, gdzie obradowano w siedmiu grupach warsztatowych poświęconych: zarządzaniu i polityce medialnej; publiczności mediów publicznych; umiędzynarodowieniu zawartości; zmianach w dziennikarstwie; zmianach w tworzeniu przekazu; procesom konwergencji; modelom mediów publicznych w młodych i dojrzałych demokracjach. Uczestnik, którego wystąpienie zostało zakwalifikowane do określonej sekcji badawczej brał udział we wszystkich obradach w ramach danego panelu. Uczestnicy każdego z warsztatów spotkali się we własnym gronie także w trakcie trzeciego dnia konferencji, by wypracować wspólne stanowisko odnośnie rozumienia pojęcia granicy. Obrady w poszczególnych grupach podsumowali kierownicy sekcji podczas sesji plenarnej kończącej tokijską konferencję RIPE. To pozwoliło zdefiniować wyzwania stojące przed mediami publicznymi, które zostały dokonane z wielu perspektyw.

Polityka medialna i zarządzanie mediami publicznymi

Obrady w grupie warsztatowej poświęconej polityce medialnej i zarządzaniu mediami publicznymi odbywały się pod kierownictwem Roberto Suárez Candela z EBU oraz Karen Donders z Free University Brussels (Belgia). Panel badawczy rozpoczęło wystąpienie Charlesa Browna (University of Westminster, Wielka Brytania) pt. “The new mutualism, personalisation and public service media: New direction or dead end?”, w którym autor przedstawił sposoby dostosowania się do zmiany technologicznej i społecznej przez nadawcę BBC. Model rozproszonej misji mediów publicznych w oparciu o analizę porównawczą mediów publicznych Holandii, Nowej Zelandii, Wielkiej Brytanii i Flandrii był

¹ Thai PSB – jedyny nadawca publiczny w Tajlandii – działa od 2008 roku.

analizowany przez Karen Donders i Tima Raat-sa (Free University Brussels, Belgia). Autorzy w swoim wystąpieniu zwrócili uwagę na szanse oraz zagrożenia wynikające z oderwania zadań i misji publicznej od instytucji nadawcy publicznego. O konieczność analizowania zmian w zarządzaniu mediami publicznymi z perspektywy praw człowieka zaapelowała Minna Aslama Horowitz (Aalto University, Finlandia). W wystąpieniu zatytułowanym “Re-frame the case: A right-based approach to public service media” zwróciła szczególną uwagę na rolę wolności słowa oraz partycypacji obywateli w procesach demokratycznych.

Przyszłości mediów publicznych w erze cyfrowej w wybranych krajach Unii Europejskiej dotyczył referat Martina Gunnisa i Hardy’ego Gundlacha (Hamburg University of Applied Sciences, Niemcy). Jego autorzy skupili się przede wszystkim na zmiennych kontekstowych oraz roli procesów samoregulacji w kreowaniu odpowiedzialnych i przejrzystych mediów publicznych. Strategiami stosowanymi przez zarządzających zajęła się Paivi Maijanen (Leppeenranta University of Technology, Finlandia). Przywołując wyniki badań opartych na pogłębionych wywiadach z praktykami fińskiego nadawcy publicznego Yleisradio (YLE), dokonała systematyzacji praktyk i zmian w sposobach zarządzania YLE w latach 2011–2014. Konieczność zmian w kulturze organizacyjnej była tematem wystąpienia Michała Głowackiego (Uniwersytet Warszawski) “Developing managerial practices for public service media: The importance of culture change”². Prezentując wielowymiarowość pojęcia kultury organizacyjnej, autor dokonał analizy wybranych norm, wartości i praktyk. Nawiązując do przykładów mediów partycypacyjnych online, podkreślił

także konieczność analizy zmian we współczesnych mediach publicznych pod kątem stylu kierowniczego oraz struktur organizacyjnych. Drugi z paneli w ramach warsztatu zakończyła typologia polityki medialnej i procesów zarządzania, która została zaprezentowana przez Josefa Trappela (University of Salzburg, Austria).

Ostatnią z sesji w ramach warsztatu rozpoczęło wystąpienie Phila Ramseya (University of Nottingham Ningbo, Chiny), który wyzwania stawiane polityce medialnej umiejscowił w kontekście Irlandii Północnej. Relacje pomiędzy mediami elektronicznymi a światem polityki stanowiły temat prezentacji Rashy Abdulla (American University in Cairo, Egipt), która skupiła się na obecnej sytuacji w Egipcie. Obrady w sekcji zakończyło wystąpienie Hilde van den Bulck (University of Antwerp, Belgia) i Karen Donders (Free University Brussels, Belgia) o umiędzynarodowieniu zawartości BBC w kontekście działalności BBC Worldwide.

Uczestnicy warsztatu spotkali się jeszcze raz trzeciego dnia konferencji w celu podsumowania i usystematyzowania wniosków. W nawiązaniu do głównego tematu konferencji zwrócili uwagę na szerokie rozumienie wyzwań i granic, które zdefiniowali w odniesieniu do zmian technologicznych oraz barier wynikających z obecnego stanu regulacji (prawa) mediów. Specjalną uwagę poświęcono rozumieniu granicy pomiędzy zachodnioeuropejskim a środkowoeuropejskim modelem mediów publicznych. Do grona wyzwań zaliczono konieczność zmiany organizacyjnej, strukturalnej i mentalnej tak, aby media publiczne stały się atrakcyjnym miejscem pracy dla młodych i kreatywnych ludzi. W kontekście istniejących barier i granic podkreślono także rolę mediów publicznych w szerzeniu tożsamości i kultury przedstawicieli współczesnej imigracji.

² Udział dr. Michała Głowackiego w konferencji RIPE w Tokio wynikał z realizowania projektu “User-generated public media: Challenges for public service media management” (Instytut Dziennikarstwa, WDiNP, 2014). Część kosztów uczestnictwa w konferencji pokryła Fundacja Uniwersytetu Warszawskiego.